

5. Державний комітет статистики України: [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
6. Тупкало, В.М., Вітавська Г.П. Стратегія розвитку готельного бізнесу в Україні // Економіка та держава. – 20017. – №4.– С. 43-44.
7. Маркетинг городов как туристических центров и их инвестиционный имидж [Текст] // Гостиничный и ресторанный бизнес. – 20018. – № 4. – С. 18-25. Гончаров В.М., Горова О.А.

МІСЦЕ ТА РОЛЬ ЛЮДСЬКОГО ФАКТОРУ В ІННОВАЦІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Остропольська З. М.

*кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту культури та соціальних технологій
Харківської державної академії культури
м. Харків, Україна*

Однією з характерних ознак сучасного світового розвитку є трансформація національних культур як результат інтенсивного впливу світових глобалізаційних процесів. Трансформація – це певна стратегія буття культури: змінення власного усталеного способу існування як відповідь на виклики цивілізації і водночас засіб самозбереження, самоідентифікації. Збереження життєздатного – того, що випробуване часом, відмова від застарілого, віджитого й оновлення, упровадження новаційного – така «технологія» соціокультурного розвитку окремих спільнот, етносів, державних утворень як суб'єктів глобалізованого цивілізаційного поступу людства. Сутність означеного діалектичного процесу полягає не тільки в самозбереженні, а й в саморозвитку, самоконструюванні окремих, відносно локальних культур.

Україні як незалежній, молодій державі притаманні всі перелічені вище ознаки соціокультурної трансформації. Зі світового ансамблю культур, націй і держав, їй необхідно бути постійно мобілізованою, трансформуватися, так би мовити, «на марші», оперативно оновлювати буття свого соціуму. Однією зі складових, поряд зі збереженням національних традицій і позбавлення негативних, гальмуючих поступ нації явищ, є інноваційна діяльність як чинник, необхідний для її соціально-економічного та соціокультурного розвитку. Але означена діяльність, як відомо, є функцією соціального суб'єкта, людини. Тобто проблему розробки й упровадження інновацій слід розглядати передусім з позицій людиновимірних критеріїв.

Особливої значимості інновації як складова цивілізаційного поступу набули завдяки науковим розробкам відомого американського економіста Й. Шумпетера (1883 – 1950). Саме він вперше використав термін «інновація» для означення нового або вже відомого продукту з новими якостями [3, с. 408]. Інновація, згідно з Й. Шумпетером – це передусім явище господарсько-економічної діяльності, ринкового процесу. Інноваційна діяльність є процесом і результатом практичного опанування нової технології, вироблення продукту, надання послуг.

«Чому гальмуються інноваційні процеси в Україні?» – таке проблемне питання стоїть на порядку денному протягом останніх десятиліть. Серед не вирішених проблем найскладнішою залишається проблема людського фактора або людського капіталу. Рівень і довгострокові перспективи тієї чи іншої країни визначаються наявністю людського капіталу та ефективністю його відтворення, а також якістю існуючої інноваційної системи. «Справжньою проблемою, яка гальмує становлення національної інноваційної економіки, є проблема підприємництва, точніше низький рівень підприємницької активності вітчизняних суб'єктів господарювання, особливо в складних, наукомістських видах бізнесу. З огляду на свою важливість саме ця проблема повинна перебувати у фокусі державної інноваційної політики» [1, с. 33].

Подолати затяжну кризу інноваційного розвитку, як вважають деякі дослідники цієї проблеми, можна за певних умов, зокрема за наявності: 1) підприємців (у шумпетерському розумінні); 2) висококонкурентного середовища; 3) розвинутої науки; 4) фінансових інститутів та фінансових ресурсів; 5) інноваційної інфраструктури (зокрема правових інститутів). Критичними є перші дві умови: саме вони найбільше впливають на ситуацію. «Якщо підприємців у країні немає або їх дуже мало, – зазначають вони, – то ніякі комбінації інших чинників не можуть помітно активізувати інноваційну діяльність». Що ж стосується другої умови (наявність конкурентного середовища), то, на думку авторів, «в Україні, як і в більшості країн з перехідною економікою, таке середовище так і не створене, оскільки воно існує тільки там, де є багато незалежних підприємців, корупція контрольована, а правова система і судова влада ефективно захищають права власності. Якщо цього немає, то конкуренція штучно пригнічується, бізнес-середовище стає непрозорим, а стимули до інноваційної поведінки в бізнесі зникають» [2, с. 86].

Особливості економічної історії України вплинули на те, що суб'єкти господарювання втратили основні принципи і норми справжньої ринкової економіки. У західних країнах під економікою завжди розуміється «ринкова економіка», оскільки жодної іншої економіки бути не може. В її основі вбачають три основоположні цінності: 1) священне право приватної власності визначається суспільством як не відчужене. Це правило фіксується законодавчо і держава є гарантом його збереження;

2) свобода виробництва, обміну і розподілу товарів і послуг самостійним суб'єктом господарської діяльності, що здійснює її на власні кошти і власний ризик, тобто є цілком відповідальним за власну господарську діяльність; 3) прибуток, оцінка результатів господарської діяльності щодо перевищення прибутків над витратами у вартісному варіанті.

В умовах глобалізації Україна стратегічно правильно зорієнтувалася – обрала шлях до європейської інтеграції. Але шлях цей непростий, передбачає істотне переосмислення питань щодо використання існуючого соціального, культурного й інституціонального потенціалу, його трансформації в контексті вимог європейської ринкової економіки, міжнародного бізнесу. Держава повинна надати національному бізнесу, особливо середньому і малому, свободу господарювання, усіляко підтримувати інвестиційний бізнес. Основною ж ланкою у вирішенні оптимального стану існування всієї системи інноваційного розвитку країни є людський капітал.

Зважаючи на особливості історичного розвитку України, специфіки людського фактора трудової психології та ментальності населення, необхідно правильно визначити стратегію соціально-економічних та соціокультурних трансформацій для подальшого успішного інноваційного розвитку країни. Шанс для інноваційного поступу держави є, отже, необхідно активно діяти.

Література:

1. Бубенко П., Гусев В. Чому гальмуються інноваційні процеси в Україні? / П. Бубенко, В. Гусев // Економіка України. – 2009. – № 6. – С. 30-38.
2. Бубенко П., Гусев В. Продовжуємо заговорювати інноваційний розвиток / П. Бубенко, В. Гусев // Економіка України. – 2016. – № 7. – С. 82-92.
3. Петрова І.Л. Інновація / І.Л. Петрова // Енциклопедія сучасної України. Т. 11. – К.: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2011. – 710 с.